

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเกษตรคือขบวนการผลิตปัจจัยสี่อันได้แก่ ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และ เครื่องนุ่งห่ม
ดังนี้ ที่อยู่อาศัยบ้านที่อยู่อาศัย และ โรงเรียนเลี้ยงสัตว์ อาจทำพื้นบ้านและฝาเรือนจากไม้ไผ่
มะพร้าว หมาก ตาล มุงหลังคาโดยใช้ใบไม้ ใบหญ้า เช่น ใบสั๊ก ใบตาล ใบจากหญ้าคา หญ้าแฝก
ยารักษาโรค ได้แก่ พืชสมุนไพรและเครื่องเทศได้แก่ จิง ขมิ้น รางจืด ฟ้าทะลายโจร กระเพรา
ตะไคร้ กระจ่างย โหระพา มะกรูด กระจ่างย มะแว้งเครือ ชุมเห็ดเทศ สะเดา ไพล จี่เหล็ก ชะพลู
 เป็นต้น , เครื่องนุ่งห่มผลิตจากฝ้าย และไหม ใช้ถักทอผ้า และ สูดทำย คือ อาหารให้โปรตีน
ได้แก่ ถั่วเหลือง ไข่ เป็ด ปลา อาหารที่ให้พลังงาน ได้แก่ ข้าว เผือก อ้อยกล้วย มันเทศ อาหารที่ให้
วิตามินและเกลือแร่ ได้แก่ พืชผักผลไม้และพืชผัก เช่น กระเทียม แมงลัก กวางตุ้ง ผักหวาน ชะอม
ตำลึง ฟักทอง ยอดแค กระจ่างย พริก กระจ่างย ผลไม้ เช่น มะม่วง มะละกอ ฝรั่ง กล้วย เป็นต้น
นอกจากนี้ อับราฮัม มาสโลว์ กล่าวว่า ความต้องการขั้นพื้นฐาน 5 ขั้นของมนุษย์นั้น อันดับแรกคือ
ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) อันหมายถึง การขับถ่าย การพักผ่อน การอยู่
ในสภาพอุณหภูมิที่พอเหมาะ ต้องการทางเพศ ต้องการขจัดความเจ็บปวด ต้องการรักษาสมดุลของ
ร่างกายและที่สำคัญคือ ความต้องการด้านปัจจัยสี่ โดยทั่วไปความต้องการด้านอาหารที่จำเป็นต่อ
การเจริญเติบโตของมนุษย์จะมีอยู่ 5 กลุ่มคือ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน แร่ธาตุ และวิตามิน
และจะเห็นได้ว่า การเกษตรกรรมเป็นแหล่งของอาหารทั้ง 5 กลุ่ม แม้จะเป็นการบริโภคอาหารที่มา
จากพืชอย่างเดียวก็สามารถเจริญเติบโตได้ เช่น บุคคลที่เป็นเป็นมังสวิรัต เป็นต้น การทำการเกษตร
จึงเป็นทางเลือกเบื้องต้นในการดำเนินชีวิต การดำรงอยู่ของชีวิตและรายได้ของครอบครัวซึ่งจาก
พื้นฐานแล้วสภาวะของประเทศไทยควรเป็นเช่นนั้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาธิคุณทรงพระราชทานพระราชดำริใน
การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง (Sufficiency Economy) ซึ่งหมายถึงการพัฒนาเศรษฐกิจที่พอเพียง
ต่อการดำเนินชีวิต เป็นการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลางที่เน้นการพึ่งพาตนเองและสามารถ
ดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อนมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ ทำ
กิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเอง เป็นการเกษตรแบบพึ่งตนเอง เกษตรกรต้องมีเพียงพอต่อการบริโภค

ภายในครัวเรือน โดยการนำแนวความคิดทฤษฎีใหม่ทางการเกษตรไปใช้ตามลักษณะที่สามารถจะช่วยให้เกิดการทำการเกษตร ในสถานะที่มีผลผลิตจากที่ดิน การใช้น้ำ และมีรายได้เพียงพอ ไม่มีอัตราการความเสี่ยงสูง ในการลงทุนและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างดี (พงษ์ศักดิ์, 2543) และการผลิตในลักษณะพึ่งพาและความหลากหลายของกิจกรรมในไร่นา กิจกรรมเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน การใช้แรงงานในครอบครัว และการลดต้นทุนในการผลิต การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร การเสริมรายได้ ตลอดจนการผสมผสานกิจกรรมในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริในการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาเพื่อการพัฒนาการเกษตรแบบพึ่งตนเอง (Self Reliance) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 โดยทรงเน้นให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองและช่วยเหลือตนเองเป็นหลักสำคัญและมีพระราชประสงค์เป็นประการแรก คือการทำให้เกษตรกร สามารถพึ่งตนเองได้ในด้านอาหารก่อนให้เกษตรกรมีอาหารเพียงพอต่อความต้องการในครอบครัวก่อนเป็นอันดับแรกโดยเน้นแนวพระราชดำริที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการที่ทรงพยายามเน้นมิให้เกษตรกรพึ่งพากับพืชเกษตรแต่เพียงชนิดเดียว เพราะมีความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายสูง เนื่องจากความแปรปรวนของราคา และความไม่แน่นอน ของธรรมชาติ ทางออกก็คือ นอกจากจะปลูกพืชหลายชนิดผสมผสานกันตามที่ต้องกินต้องใช้ นอกจากนี้ เกษตรกรควรจะต้องมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายผลิตผลทางการเกษตรที่เหลือจากการบริโภค ทำนองเดียวกันกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดปรัชญาการพัฒนาการเกษตรบนพื้นฐานของหลักการที่มีจุดมุ่งหมายยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-centered Development) ในการพัฒนา ทำให้ผู้ผลิต (เกษตรกร) และผู้บริโภคเข้าถึงการบริการของภาครัฐการมากขึ้น โดยมีเป้าหมายว่าประชาชนที่เป็นเกษตรกรผู้ทำการผลิตการเกษตรต้องมีความมั่นคงในอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและตลาดโลกต้องได้บริโภคสินค้าที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย

เกาะบูโหลนเป็นเกาะตั้งอยู่ในฝั่งทะเลอันดามัน ทางตอนใต้ของประเทศไทยอยู่ในเขตของตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล มีพื้นที่ประมาณ มีชาวเลกลุ่มอูรักลาโว้ย ซึ่งเคยมีบรรพบุรุษเชื่อมโยงกับชาวเลกลุ่มมอแกน และเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เดินทางอพยพเร่ร่อนทางทะเลมายาวนานในประวัติศาสตร์ ชาวเลยังชีพกับทะเลตลอดมาในยุคดั้งเดิมพวกเขาพาเรือท่องไปตามหมู่เกาะ กลุ่มละติ้ ห้ำล่า บางครั้งจะขึ้นเกาะเพื่อเก็บของป่า เช่น มะพร้าว เผือก มัน หรือเก็บหอยช่วงน้ำลง แต่ส่วนใหญ่แล้วจะมุ่งล่าสัตว์ทะเลเป็นอาหาร โดยใช้เครื่องมือง่าย ๆ เช่น ฉมวก สามง่าม เบ็ด และวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ชาวเลส่วนใหญ่ได้ชื่อว่าเป็นพวกที่มีความสามารถในการดำน้ำแทงปลา จับกุ้งมังกรด้วยมือเปล่า และดำน้ำเก็บหอยชนิดต่าง ๆ ขึ้นมาจากทะเล พวกเขายังล่าเต่าทะเลและพะยูนเป็นอาหาร ชาวเลเป็นพวกรักสงบ และมักหวาดกลัวคนแปลกหน้า แต่เมื่อเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ ชาวเลจำเป็นต้องติดต่อกับชุมชนภายนอก มีการนำส่วนเกินที่หาได้จากทะเลไปแลกเปลี่ยนสิ่งของ

เครื่องใช้ที่ขาดแคลน เช่น อาหารทะเล เครื่องประดับพวกเกร็ดกระเบนท้องน้ำ กำไลกระ หอยเบี้ย กัลปังหา และไข่มุก ไปแลกเปลี่ยนเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ข้าวสาร ผัก ผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น (กฤษกร, 2547)

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาชีพการทำประมงถือว่าเป็นอาชีพหลักและอาชีพเดียวของชาวเกาะนุโหล่น ด้วยสภาพภูมิประเทศที่โอบล้อมไปด้วยทะเลขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก ชาวบ้านต้องซื้อสินค้าเกษตรมาบริโภคในราคาที่สูง แต่ เนื่องจากต้นทุนการขนส่งที่สูงเพราะต้องลำเลียงอาหารเกษตรจากฝั่งตัวอำเภอละงูเพื่อเข้ามาจำหน่ายที่เกาะนุโหล่น โดยทางเรือเพียงอย่างเดียว ดังนั้นหากเกษตรกรสามารถพัฒนาการเกษตรจนสามารถปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ได้โดยไม่ต้องซื้ออาหารเกษตรจากฝั่งอำเภอละงูนั้นน่าจะช่วยให้เกษตรกรลดค่าใช้จ่ายได้

ตาราง 1. เปรียบเทียบราคาสินค้าเกษตรระหว่างบนฝั่งอ.ละงูและเกาะนุโหล่น

รายการสินค้า	ราคาบนฝั่งอ.ละงู (บาทต่อหน่วย)	ราคาบนเกาะนุโหล่น (บาทต่อหน่วย)
ไข่ไก่	3 บาท/ ฟอง	5-6 บาท/ ฟอง
ไข่เป็ด	3.5 บาท/ ฟอง	6-7 บาท/ ฟอง
ไข่นกกระทา	1 บาท/ฟอง	2 บาท/ฟอง
เนื้อไก่	70 บาท/ กก.	120บาท/ กก.
ผักบุ้ง	5 บาท/มัด	12 บาท/มัด
พริกสด	8 บาท/ กรัม	20 บาท/ กรัม
มะนาว	5 บาท/ ผล	10 บาท/ผล
ชะอม	5 บาท/มัด	10 บาท/มัด
กล้วยน้ำว้า	10 บาท/หวี	20 บาท/หวี
มะละกอ	10 บาท/ผล	25 บาท/ผล

จากตารางจะเห็นได้ว่า ราคาสินค้าเกษตรบนเกาะนุโหล่นมีราคาที่สูงกว่าท้องตลาดทั่วไปมาก หากเกษตรกรต้องการเพาะปลูกเองเชื่อว่าสามารถทำได้ เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องพัฒนาการเกษตรเนื่องจากในฤดูมรสุม มีฝนตก พายุลมแรง เกษตรกรหรือชาวบ้านเกาะนุโหล่นไม่สามารถนำเรือข้ามทะเลฝ่ามรสุมไปยังฝั่งตัวอำเภอละงูเป็นเวลาหลายวัน

หรือบางครั้งถึงสามสัปดาห์ ทำให้ขาดอาหารหรือสินค้าเกษตร นอกจากนี้บนเกาะบูโหลนยังไม่มีไฟฟ้าอำนวยความสะดวกในการใช้ตู้เย็นเพื่อยืดอายุอาหารเกษตร หากมีการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรเพื่อให้ได้อาหารเกษตรนำมาบริโภคในครัวเรือนก็จะช่วยให้เกษตรกรลดปัญหาในการหาซื้อและเก็บรักษาอาหารเกษตรได้ พร้อมกันนี้ยังเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้อีกด้วย ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าหากศึกษาปัญหาด้านการเกษตรของเกษตรกร ความต้องการด้านการเกษตรและแนวทางพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรแบบพึ่งพาตนเองบนพื้นที่เกาะบูโหลน จะทำให้เกษตรกรมีผลผลิตทางการเกษตรเพียงพอกับการบริโภคภายในครัวเรือน โดยไม่ต้องซื้อหาในราคาที่สูงกว่าท้องตลาดทั่วไป

โจทย์วิจัย

แนวทางการพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรบนเกาะบูโหลนที่จะทำให้มีอาหารเกษตรที่เพียงพอควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการทำการเกษตรบนพื้นราบในเกาะบูโหลน
2. เพื่อศึกษาลักษณะของเกษตรกรบนเกาะบูโหลน
3. เพื่อศึกษาความต้องการในการทำการเกษตรบนพื้นราบของเกษตรกรในเกาะบูโหลน
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการเกษตรบนพื้นราบในเกาะบูโหลน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1) มิติวิจัย

- 1.1) ข้อมูลความต้องการในการทำการเกษตรบนพื้นราบของเกษตรกรในเกาะบูโหลน
- 1.2) ข้อมูลลักษณะการทำการเกษตรบนพื้นราบในเกาะบูโหลน
- 1.3) แนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเกษตรบนพื้นราบในเกาะบูโหลน

2) มิติพัฒนา

ผลการศึกษานี้จะนำเสนอให้หน่วยงาน ได้แก่ อบต.ปากน้ำ ที่รับผิดชอบเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาการทำการเกษตรบนพื้นราบของเกษตรกรเกาะบูโหลน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของเกษตรกรบนเกาะบูโหลน ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล

2. ขอบเขตด้านประชากร

วิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะประชากรที่เป็นเกษตรกรบนเกาะบูโหลน ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล โดยตัวแทนครัวเรือนเป็นจำนวน 130 ครัวเรือน

นิยามศัพท์

แนวทาง หมายถึง วิธีการเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรในระดับครัวเรือน บนเกาะบูโหลน

การพัฒนาการเกษตร หมายถึง การที่เกษตรกรบนเกาะบูโหลนสามารถดำเนินการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์เองได้เพื่อมีอาหารเกษตรในการบริโภคเพียงพอสำหรับครัวเรือน โดยการแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน จาก อบต.ปากน้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การเกษตรเพื่อการบริโภคในครัวเรือน หมายถึง การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์อย่างง่ายเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน เช่น พืชสวนครัว เลี้ยงไก่เพื่อกินไข่ไก่ เป็นต้น

เกษตรกร หมายถึง ตัวแทนครัวเรือนเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เกาะบูโหลน อำเภอละงู จังหวัดสตูล